

Smo slovensko bančno luknjo napolnili s preveč milijardami?

Samo za največjo banko naj bi porabili milijardo preveč

Koliko milijard evrov štrli iz naše bančne luknje?

Če gre verjeti nekaterim ekonomistom, bančnikom in celo kriminalističnim izsledkom, je bila slovenska bančna luknja dejansko preplitva za vse davkoplačevalske milijarde, ki so poniknile vanjo. Po nekaterih ocenah naj bi samo za sanacijo največje banke namenili milijardo evrov preveč. Vseh napak pri sanaciji bank pa naj bi bilo za vsaj slabe tri milijarde evrov. Po bančni luknji bodo evropskim opozorilom navkljub lahko brskali domači revizorji. A le omejeno, saj do nekaterih dokumentov domače krovne banke ne bodo imeli dostopa. Povprečen državljan, ki bi svoj vložek v sanacijo bank lahko namenil, denimo, lepemu luksuznemu eksotičnemu potovanju, pa se bo moral zadovoljiti s temi (omejenimi) izsledki.

Z bančno luknjo se že leta ukvarjajo bančniki, politiki, kriminalisti in nenazadnje tudi čisto običajni državljani. Kako tudi ne, saj je bila zadnja finančna injekcija za pomoč bankam leta 2013 tako "debeli", da je preprosto ne gre kar tako "požreti". Dobre tri milijarde evrov je davkoplačevalce stalo zadnje reševanje bank pred štirimi leti. In prav zaradi pomislekov in domnev, da je bila celotna sanacija predimenzionirana za več milijard evrov, si ljudje želijo tudi epilog te zgodbe. Verjetno nihče v Sloveniji sicer ne računa na takšen zaključek, kot so ga v svoji bančni zgodbi spisali Islandci. Ta država s komaj nekaj več kot 300.000 prebivalci je namreč z zaprtjem 30 bankirjev in finančnikov, ki so zakrivali propad treh bank leta 2008, postala vzor zahodnega sveta v tem, kako preganjati kaznive prakse v bančništvu. Kako si bomo zaključek zgodbe spisali doma, pa bo moral pokazati čas.

Kam so šle milijarde?

Marsikdo je leta 2013 verjel, da je velika davkoplačevalska injekcija bankam res potrebna. Do zadnjega centa. O tem so

državljane prepričevali bankirji, ne le domači, tudi evropski, tisti iz Evropske centralne banke - osrednje finančne institucije v evroobmočju. In če je guverner Slovenske banke **Boštjan Jazbec** tedaj dejal, da "bodo slovenske banke po dokapitalizaciji ene boljše dokapitaliziranih v evro območju", laiki v to niso mogli dvomiti.

Kaj se je pravzaprav zgodilo? Konec leta 2012, ko so začele vznikat domneve, da bo morala Slovenija zaradi pridelanih slabih terjatev v slovenskih bankah zaprositi za mednarodno pomoč, je parlament z noveliranim zakonom o bančništvu Banki Slovenije širše odprl vrata za ukrepanje v bankah v težavah. Slabo leto pozneje je tako Banka Slovenije skupaj z ministrstvom za finance naročila pregled kakovosti sredstev in stresne teste za NLB, NKBM in Abanko ter pod posebnimi pogoji za Banko Celje, Gorenjsko banko, Probanko, Factor banko, Unicredit banko Slovenija, Hypo Alpe Adria Bank in Raiffeisen banko. Pregled kakovosti sta izvedla Deloitte in EY, stresne teste pa Oliver Wyman in Roland Berger.

Ocene so pokazale, da naj bi kapitalski primanjkljaj v pregledanih bankah v primeru

neugodnega scenarija znašal skoraj pet milijard evrov in da za dokapitalizacijo NLB, NKBM in Abanke potrebujemo tri milijarde evrov. Te smo davkoplačevalci tudi "poravnali", ne le z davkoplačevalskim denarjem, pač pa tudi tako, da je država razlastila imetnike podrejenih obveznic in delnic podržavljenih bank. **Mali delničarji** - po podatkih Združenja **mali delničarjev** naj bi škodo utrpelo približno 100.000 imetnikov delnic in 2000 lastnikov podrejenih obveznic s 600 milijoni evrov premoženja, približno pol milijona varčevalcev pri pokojninskih družbah, družbah za upravljanje in zavarovalnicah, pa tudi mnoga podjetja in občine - so sicer protestirali in iskali sodne rešitve. Ustavno sodišče je tudi po odgovorih iz Evrope presodilo, da deli bančne zakonodaje, ki so omogočili prisilni izbris kvalificiranih obveznosti, niso v nasprotju z ustavo in niso posegli v pravico do zasebne lastnine. Neustavno pa je, da prizadetim zakonodaja ni zagotovila učinkovitega sodnega varstva. Zato je sodišče državnemu zboru naložilo odpravo neustavnosti v roku pol leta in odredilo odložitev začetka teka zastaranja odškodninskih zahtevkov.

Preveč denarja v banke

Kmalu se je začelo šušljati, da smo v banke vendarle vložili preveč denarja. Že pred dvema letoma je neimenovani uslužbenec Banke Slovenije v pogovoru za Finance zatrdil, da so bili podatki, ki so bili podlaga za ukrepe Banke Slovenije v nato podržavljenih bankah, domnevno prirejani, banke pa preveč kapitalizirane. Lani je v povezavi s sanacijo bank stekla kriminalistična preiskava, kjer so

kriminalisti vzeli pod drobnogled Banko Slovenije, NLB in tudi revizijski hiši Ernst & Young in Deloitte. Letos objavljeni predlog za odredbo o preiskavi pa je prinesel znane očitke in argumente, ki vse od podražavljanja bank in njihove sanacije konec leta 2013 prihajajo s strani razlaščenih **malih delničarjev** in imetnikov podrejenih obveznosti. Osnovna dilema je namreč, kolikor je razumeti zapletena dejstva, da je bila slika bančnega portfelja še sredi leta 2013 pozitivna, po ponovnih ocenah po le nekaj mesecih pa se je odprla globoka bančna luknja, zaradi katere smo pred štirimi leti bankam tudi ponudili trimilijardno finančno injekcijo. Da je bila torej celotna sanacija bank prikrojena tako, da so v njej vse izgubili imetniki podrejenih obveznic. In da bi morda kapitalski primanjkljaj v slovenskih bankah tedaj lahko ocenili bistveno nižje.

Utemeljen sum zlorabe uradnega položaja je bil, kot so poročali slovenski mediji, očitan guvernerju Banke Slovenije Boštjanu Jazbecu, nekdanjima viceguvernerjema **Stanislavi Capriolo** in **Janezu Fabijanu** ter **Tomažu Čemažarju** iz centralne banke. Teza tožilstva pa je bila, da so se zavedali, da poročila o stanju NLB niso bila izdelana v skladu s pravili in sprejemljivimi podlagami, zato ni bilo pravne podlage za izredne ukrepe v NLB.

Da je bila velikost bančne luknje predimenzionirana, je preiskovalni komisiji DZ potrdil nekdanji član uprave NLB **Andrej**

Hazabent, ki je ocenil, da naj bi samo v NLB vložili za milijardo denarja preveč. Med drugim je komisiji povedal, da dobiček iz poslovanja NLB pada, *“torej izhaja iz ukinjanja previsoko oblikovanih rezervacij. Če je ob prenosu nastala izguba 500 milijonov evrov, je sanacija NLB ob vplačilu 1,1 milijarde evrov ocenjena na 1,6 milijarde evrov, to je milijardo preveč,”* je orisal.

Časnik Delo pa je sredi prejšnjega meseca razkril študijo ekonomista **Veljka Boleta**, ki je izračunal, da naj bi bila bančna luknja predimenzionirana za več milijard evrov.

Ovire iz Evrope

Na odgovore in dejstva o bančni luknji bo treba torej še počakati. Neznanka pa ostaja, ali se bodo prave številke sploh kdaj izkristalizirale. Na državne tožilce so se namreč takoj začeli vrstiti pritiski o nezakonitem delovanju pri zbiranju informacij v bankah. Predsednik Evropske centralne banke **Mario Draghi** je tako že lani protestiral zaradi, po njegovem, nezakonite zaplembe informacij Evropske centralne banke (ECB). ECB se je zaradi zaplembe njene dokumentacije v okviru omenjene kriminalistične preiskave obrnila tudi na ustavno sodišče. Ustavno pritožbo zoper samo odredbo pa je vložila že Banka Slovenije.

Pred nekaj tedni pa se je Evropska komisija odločila Sloveniji poslati prvi opomin v okviru postopka ugotavljanja kršitev evropske zakonodaje v

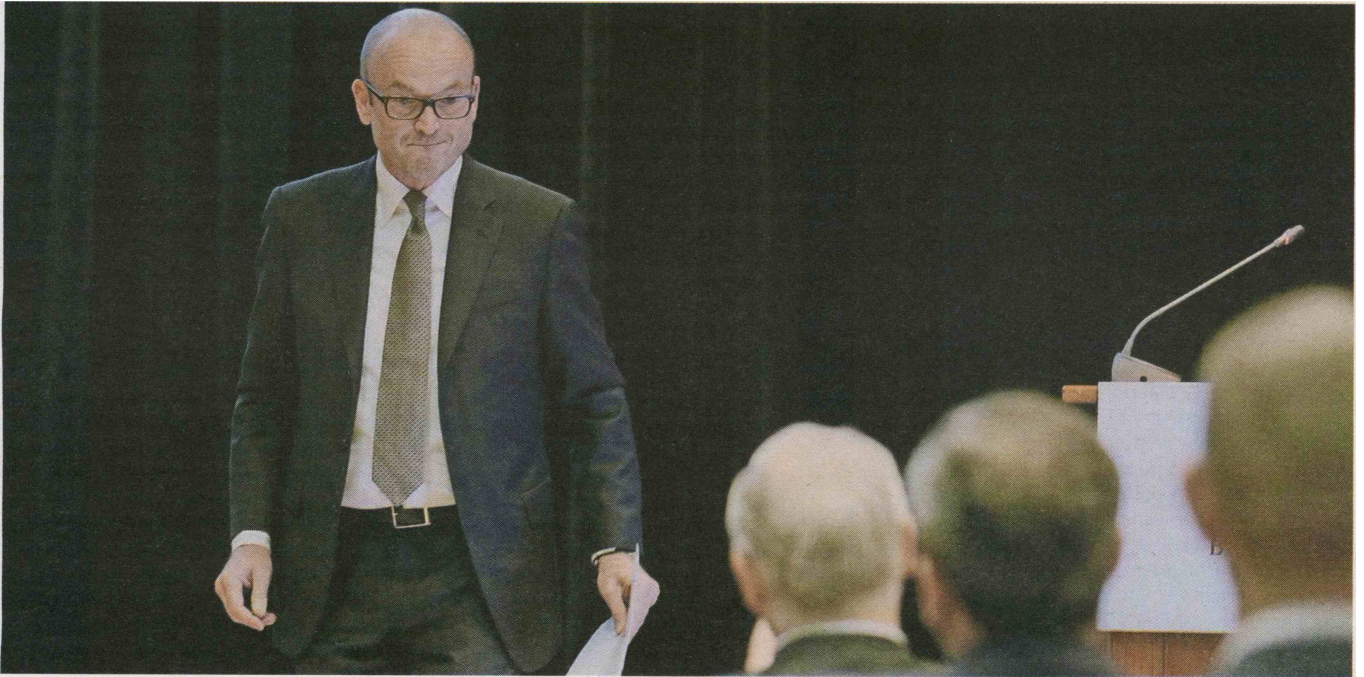
povezavi z zaplembo informacij ECB v okviru kriminalistične preiskave v Banki Slovenije julija lani.

Medtem se je slovenska vlada odločila, da bo popravila bančni zakon tako, da bo računsko sodišče lahko presojalo smotrnost in pravilnost poslovanja Banke Slovenije ter odločitev, ki so vodile v porabo javnih sredstev. A v omejenem obsegu. Državni revizorji namreč ne bodo smeli revidirati izvajanja denarne politike, uporabe in razlage prava in praks nadzora in ne bodo smeli posegati v pristojnosti Banke Slovenije, ki jih ta izvršuje kot sestavni del evropskega sistema centralnih bank. Prav tako računsko sodišče ne bo moglo Banki Slovenije naložiti popravljalnih ukrepov ali jo pozvati k razrešitvi guvernerja.

Na računskem sodišču so sicer že opozorili, da za izrek mnenja o poslovanju banke potrebujejo uvid v celotno dokumentacijo, prvi mož računskega sodišča **Tomaž Vesel** pa je celo dejal, da *“ni primerno, da bi Banka Slovenije ali ECB, katerega del je Banka Slovenije, lahko odločala o tem, katero dokumentacijo smemo pregledati in katere ne. Razumljive pa so stroge omejitve pri javni objavi ugotovitev glede teh dokumentov”*.

Ker naj bi novelirani zakon, ki bo računskemu sodišču podelil omenjene pristojnosti, začel veljati šele prihodnje leto, bo treba na epilog o bančni luknji očitno še nekaj časa počakati.

TINA M. VALENČIČ

Boštjan Jazbec, guverner Banke Slovenije, se mora braniti očitkov o pretiravanju o globini bančne luknje.